

Antwoorden op 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhetiak.nl.

1. Wat is de aanleiding?

Aanleiding voor het wetsvoorstel is de noodzaak van een op de lange termijn gericht defensiebeleid met zekerheid over het budget, om voorbereid te zijn op plotse (internationale) veiligheidsdreigingen.

2. Wie zijn betrokken?

Het wetsvoorstel raakt Defensie en de (inrichting en gereedstelling van de) krijgsmacht, maar ook kennisinstellingen en organisaties zoals het Adviesorgaan Internationale Vraagstukken die betrokken zullen worden bij de totstandkoming van het defensieplan en de veiligheids- en defensieverkenning.

3. Wat is het probleem?

Grote bezuinigingen en ad hoc defensiebeleid hebben gezorgd voor een krijgsmacht die niet adequaat invulling kan geven aan haar taken volgens artikel 97 van de Grondwet, met negatieve gevolgen voor de verdediging van de vrede en veiligheid van Nederland en van haar bondgenoten.

4. Wat is het doel?

Dit wetsvoorstel beoogt een defensiebeleid gericht op de inrichting en gereedstelling van de krijgsmacht op zodanige wijze dat defensiebudget, middelen en werkwijze toereikend zijn om te voldoen aan de taken van de krijgsmacht, bedoeld in artikel 97 van de Grondwet. Daartoe gaat het defensiebudget per begrotingsjaar ten minste twee procent van het bruto binnenlands product (bbp) bedragen. Ook komt er ten minste elke tien jaar een defensieplan en elke twee jaar een veiligheids- en defensie-monitor. Op deze wijze moet adequaat weerwoord geboden kunnen worden op internationale veiligheidsdreigingen.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Bij ongewijzigd beleid is aannemelijk dat het defensiebeleid en -budget onderhavig blijft aan het 'gevoelen van de dag', zodat de krijgsmacht niet duurzaam in staat gesteld wordt haar grondwettelijke taken adequaat te vervullen. Dit heeft onverantwoorde risico's als gevolg voor de vrede en veiligheid, voor de verdediging van het (bondgenootschappelijk) grondgebied, voor de mogelijkheden tot het bevorderen van de internationale rechtsorde, en voor bijstand door de krijgsmacht bij crises en rampen. Wanneer de staat zichzelf *in extremis* niet (eventueel samen met bondgenoten) kan verdedigen, kan zij in het ergste geval ophouden te bestaan. Dan verdwijnt ook de zeggenschap en beleidsruimte over andere terreinen zoals de rechtsstaat, onderwijs, zorg en sociaal beleid. Dit gegeven rechtvaardigt de uitzonderlijke bepaling in het wetsvoorstel omtrent een structurele ondergrens voor het defensiebudget.

6. Wat is het beste instrument?

Dit wetsvoorstel vraagt de regering aan te tonen dát en hóe het haar grondwettelijke defensietaak daadwerkelijk vormgeeft. Een dergelijke 'bewijsplicht', samen met het zorgen voor een defensiebudget van ten minste 2 procent van het bruto binnenlands product, voorkomt dat een regering deze kerntaak verwaarloost. Overwogen alternatieven, zoals 'behoud status quo', het opnemen van de NAVO-norm in de Grondwet, of een nog veelomvattender defensiewet die inhoudelijk de inrichting en/of gereedstelling van de krijgsmacht betreft, zijn in dit ofwel ontoereikend, ofwel ondoelmatig, ofwel disproportioneel. De Memorie van Toelichting gaat hier nader op in.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Uit dit wetsvoorstel vloeien geen bijzondere verplichtingen voort voor burgers of bedrijven. Wel hebben zij allen baat bij een bestendig defensiebeleid en krachtige krijgsmacht als voorwaarde voor vrede, veiligheid en – daarmee – welvaart. De gevolgen voor het milieu zijn nog niet duidelijk omdat deze afhangen van de (materieel)investeringen en inzetten op basis van het in het wetsvoorstel beoogde defensiebudget en -beleid. De wettelijke ondergrens van een defensiebudget van twee procent van het bbp per begrotingsjaar, heeft structurele gevolgen voor de inrichting van de Rijksbegroting. Wel voorziet de miljoenennota 2023 de komende jaren een defensiebudget dat reeds overeenkomt met, of zeer in de buurt ligt van, de NAVO-norm van twee procent van het BBP.